

ЛІНІЇ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ ПАЛЬМІТИНОВОГО ТИПУ ЯК СИРОВИНА ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА СПЕЦІАЛЬНИХ ЖИРІВ

**¹Куниця К.В., ¹Литвиненко О.А., ¹Гладкий Ф.Ф., ²Кириченко В. В.,
²Коломацька В.П.**

*¹Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

²Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, м. Харків

Соняшник – одна із найбільш розповсюджених олійних культур світу і досить поширених сільськогосподарських рослин України.

Передумовою для селекціонування соняшника стало зафіксоване велике генетичне різноманіття як за вмістом жиру, так і за жирно-кислотним складом. Особливу увагу вчені-селекціонери приділяють підвищенню стійкості олії до окислення під час тривалого зберігання шляхом зниження вмісту ненасичених жирних кислот, а також збільшення кількості антиоксидантів. В Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва (м. Харків) проводяться селекційні роботи в даному напрямі та вже створені лінії насіння соняшнику, олія яких збагачена насиченими жирними кислотами. Актуальність цих робіт зростає завдяки появі нових напрямів використання продуктів переробки насіння соняшнику та сучасних вимог переробної промисловості.

Результати проведених досліджень з лініями насіння соняшника X 525 В, Мх 53 Б, X 114 В, які були надані Інститутом рослинництва ім. В.Я. Юр'єва підтверджують наявність в зразках олії різної кількості дінасичено-мононенасичених фракції ацилгліцеринів, які складають основу «спеціальних» жирів. Застосування до цієї олії сучасних технологій модифікації олій, а саме фракціювання, дозволяє отримати дві фракції з різними фізико-хімічними характеристиками, відповідним складом ацилгліцеринів та жирних кислот, та використовувати їх як жири спеціального призначення в харчовій промисловості. Разом з цим, з'являється можливість отримання різних за призначенням олій на основі однієї добре адаптованої до конкретних ґрунтово-кліматичних умов вирощування культури, розширюється діапазон її промислового використання і асортимент отримуваної продукції.

На основі результатів досліджень можна стверджувати, що лінії насіння соняшнику, як вітчизняна сировина з високим вмістом пальмітинової кислоти або поєднання в олії насіння однієї лінії високого вмісту пальмітинової і олеїнової чи лінолевої кислот, можуть зменшити потребу в тропічних оліях. Вирощування нових ліній насіння дозволить зменшити залежність країни від імпорту тропічної сировини і розширити асортимент спеціальних жирів.